

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี*

THE PARTICIPATION IN COMMUNITY DEVELOPMENT OF THE PEOPLE IN SAI KHAO SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, KHOK PHO DISTRICT, PATTANI PROVINCE

สุทธิพงศ์ วงศ์วรรณ*, นิชาเรย์ ปรีชา, ไพรัตน์ ฉิมหา

Suttipong Wongwanna*, Nicharee Preecha, Pairat Chimhad

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Social Development Branch, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus,

Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: 6703204012@mcu.ac.th

*Tel: 087-477-7751

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 365 ราย โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 ราย ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล 7 ราย ผู้นำท้องที่ 8 ราย ผู้นำศาสนา 3 รายและภาคตัวแทนประชาชน 7 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการรับรู้ข่าวสารข้อมูลมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) รองลงมาคือด้านการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ($\bar{X} = 3.48$) ด้านกระบวนการวิเคราะห์และวางแผน ($\bar{X} = 3.24$) และด้านความโปร่งใสและธรรมาภิบาล ($\bar{X} = 3.12$) ส่วนด้านกระบวนการติดตามและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.89$) ตามลำดับ และ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ข้อเสนอแนะเชิงแนวทางพบว่า ควรยกระดับคุณภาพเวทีประชาคมท้องถิ่นโดยใช้ศาสนสถานเป็นฐานในการเชื่อมโยง นำเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่เข้ากับสื่อท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ การยกระดับความโปร่งใสด้วยการเปิดเผยข้อมูลเชิงรุก และส่งเสริมการเพิ่มผลิตภัณธ์เกษตรการแปรรูป และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม การติดตามและประเมินผลการควรมีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบเพื่อสร้างการบริหารงานท้องถิ่นที่ โปร่งใส และตอบสนองต่อชุมชนได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การพัฒนาชุมชนของประชาชน, แนวทางการมีส่วนร่วม

Abstract

This research aimed to: 1) study the level of public participation in community development, and 2) study recommendations for guidelines on public participation in the community development of people in Sai Khao Subdistrict Administrative Organization, Khok Pho District, Pattani Province. This study employed a mixed - methods research design. 1) The quantitative research utilized questionnaires administered to a sample of 365 respondents, with data analyzed using mean ($\bar{x}$) and standard deviation (S.D). 2) The qualitative research involved in - depth interviews with 25 key informants, including 7 subdistrict administrative organization executives, 8 local leaders, 3 religious leaders, and 7 public representatives. The research instruments comprised questionnaires and interview forms. The research findings revealed that 1) Overall public participation in community development was at a moderate level ($\bar{x} = 3.32$). Considering each aspect, information perception had the highest mean at a high level ($\bar{x} = 3.85$), followed by community economic development and promotion ($\bar{x} = 3.48$), analysis and planning processes ($\bar{x} = 3.24$), and transparency and good governance ($\bar{x} = 3.12$), while the monitoring and evaluation process had the lowest mean ($\bar{x} = 2.89$), respectively. 2) Regarding recommendations for participation guidelines, the study suggested enhancing the quality of local public forums by using religious sites as community connection bases, effectively integrating modern digital technology with local media, improving transparency through proactive disclosure, and promoting value - added agricultural products, processing, and eco - cultural tourism. Furthermore, the monitoring and evaluation process should actively involve citizens in inspection to foster transparent local administration that genuinely responds to the community.

Keywords: Participation, Public Community Development, Guidelines for Participation

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าและเติบโตอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องขับเคลื่อนจากฐานราก ผ่านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกที่ซับซ้อน ผันผวน และก้าวสู่ยุคดิจิทัล การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและฐานข้อมูลดิจิทัลได้กลายเป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการท้องถิ่น เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนฐานราก และเชื่อมโยงข้อมูลชุมชนอย่างเป็นระบบ (สัญญา เคนาภูมิ, 2563) แนวทางดังกล่าวนอกจากจะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำ ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่รัฐบาลดิจิทัล และสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติแล้ว (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ยังสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 14 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะโดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน (บวรศักดิ์ ทวีพัฒน์, 2563) ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ต้องปรับตัวจากการทำงานแบบเอกสารเดิมไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน

การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยแนวปฏิบัติที่ดี จากชุมชนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการบูรณาการกระบวนการมีส่วนร่วม ตามแนวคิดของ โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen, J. M. & Uphoff, N. T., 1977) ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมที่แท้จริงต้องครอบคลุม 4 มิติ ได้แก่ การร่วมตัดสินใจ การร่วม

ปฏิบัติการ การร่วมรับผลประโยชน์ และการร่วมประเมินผล โดยเน้น การพัฒนาคน เป็นศูนย์กลาง เนื่องจากมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าและสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนสังคม ชุมชนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จมักมีกระบวนการที่ยกระดับประชาชนจากการมีส่วนร่วมระดับพิธีกรรมตามทฤษฎีขั้นบันไดของอาร์นสไตน์ (Arnstein, S. R., 1969) สู่การเป็นหุ้นส่วนพัฒนา ผ่านการเปิดพื้นที่กลางในการร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ปัญหา ร่วมวางแผน และตัดสินใจร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างตรงจุด (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2564)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอกะปง จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นด้านทุนธรรมชาติและสังคมพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนตัวอย่างของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขระหว่างชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม (องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว, 2565) กลับพบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนยังคงเผชิญปัญหาอุปสรรคสำคัญ ทั้งจากผลกระทบของสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการรวมกลุ่ม และปัญหาโครงสร้างการบริหารงานท้องถิ่นที่ยังขาดการนำฐานข้อมูลดิจิทัลมาใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพ จากรายงานการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ผ่านมา พบว่าการเข้าร่วมเวทีประชาคมยังคงกระจุกตัวอยู่เฉพาะกลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มผู้อาวุโส ขณะที่กลุ่มเยาวชน คนรุ่นใหม่ และกลุ่มสตรี มีส่วนร่วมในระดับต่ำ อีกทั้งกระบวนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการติดตามประเมินผลโครงการยังมีความล่าช้าและเน้นรูปแบบเอกสารตามระเบียบราชการมากกว่าการปฏิสัมพันธ์เชิงคุณภาพ (สัญญา เคนาภูมิ, 2563)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอกะปง จังหวัดปัตตานี เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ เชิงลึกและเป็นแนวทางในการยกระดับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาสื่อสารมวลชนและสื่อดิจิทัลเพื่อการประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนฐานราก ตลอดจนการสร้างกลไกธรรมาภิบาลและความโปร่งใสที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะช่วยขยายผลเป็นโมเดลต้นแบบการพัฒนาชุมชนพหุวัฒนธรรมที่ยั่งยืนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอกะปง จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอกะปง จังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสานขั้นตอนเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 25 ราย คัดเลือกแบบเจาะจงจาก 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล 7 ราย ผู้นำชุมชน 8 ราย ผู้นำทางศาสนา 3 ราย และตัวแทนภาคประชาชน 7 ราย

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่สร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

1.1.1 ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทาง

1.1.2 เรียบเรียงและสร้างร่างแบบสัมภาษณ์

1.1.3 เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบภาษาและความถูกต้อง แล้วนำมา

ปรับปรุง

1.1.4 เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาและรูปแบบภาษา

1.1.5 ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1.1.6 นำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ไปใช้เก็บข้อมูลจริง

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 ขอนหนังสือแนะนำตัวและขออนุญาตเก็บข้อมูลจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อประสานงานผู้ให้สัมภาษณ์

1.2.2 ส่งแบบสัมภาษณ์เพื่อนัดหมายล่วงหน้า 7 วัน ก่อนลงพื้นที่สัมภาษณ์ด้วยตนเอง

1.2.3 ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 25 รายด้วยตนเอง พร้อมใช้อุปกรณ์บันทึกข้อมูล

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.3.1 ตรวจสอบความถูกต้อง จำแนก และจัดหมวดหมู่ข้อมูลออกเป็นด้าน ๆ อย่างเป็นระบบ

1.3.2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการตีความและสร้างข้อสรุปเป็นรายด้าน

1.3.3 สังเคราะห์บทสรุปพร้อมกัน และนำเสนอผลในรูปแบบ ความเรียงเชิงพรรณนา

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตามฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรปี 2568 จำนวน 4,177 ราย

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่จำนวน 365 ราย โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970)

2.1.3 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้ การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนประชากรของแต่ละชุมชนในตำบลทรายขาว

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเป็นแบบปลายปิด (Close - Ended) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยใช้แบบสอบถามกำหนดมาตรวัดเป็น 5 ระดับ

2.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายและกรอบการวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรม

2.3.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางสร้างข้อคำถาม

2.3.3 เขียนนิยามปฏิบัติการให้ครอบคลุมเนื้อหาและสร้างข้อคำถามตามนิยาม

2.3.4 ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.93

2.3.5 นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรในพื้นที่ใกล้เคียง (เทศบาลตำบลโคกโพธิ์) จำนวน 30 ราย เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่า Reliability เท่ากับ 0.842

2.3.6 ปรับปรุงและจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับจริง

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.4.1 ใช้หนังสือแนะนำตัวจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประสานงานผู้บริหารองค์การส่วนตำบลและผู้นำชุมชน

2.4.2 ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยร่วมกันแจกแบบสอบถามจำนวน 365 ชุด ให้แก่กลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนชุมชนจนครบถ้วน

2.4.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับ มาตรวจสอบความสมบูรณ์เรียบร้อย

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางและแผนภูมิประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา (5 ด้าน 20 ข้อ) วิเคราะห์ด้วย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของลิเคิร์ต (Likert)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอกะปง จังหวัดปัตตานี” มีผลการวิจัยดังนี้

1.ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอกะปง จังหวัดปัตตานี

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจะจำแนกจำนวนและค่าร้อยละตามปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พร้อมทั้งมีการกำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันในการแปลความหมายผลลัพธ์ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ (n = 365)

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
เพศ	ชาย	168	46.0
	หญิง	197	54.0
	รวม	365	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.0) รองลงมา ได้แก่ เพศชาย (ร้อยละ 46.0)

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ (n = 365)

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบคำถาม		จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	22	6.0
	อายุ 21 - 40 ปี	135	37.0
	อายุ 41 - 60 ปี	146	40.0
	อายุ 61 ปีขึ้นไป	62	17.0
	รวม	365	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ 41 - 60 ปี (ร้อยละ 40) รองลงมา มีอายุ 21 - 40 ปี (ร้อยละ 37) อายุ 61 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 17) ส่วนอายุต่ำกว่า 20 ปี (ร้อยละ 6)

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา (n = 365)

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบคำถาม	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	110	30.1
มัธยมศึกษา	142	38.9
อนุปริญญา/ปริญญาตรี	98	26.8
สูงกว่าปริญญาตรี	15	4.1
รวม	365	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา (ร้อยละ 38.9) รองลงมา มีระดับการศึกษาประถมศึกษา (ร้อยละ 30.1) มีระดับการศึกษอนุปริญญา/ปริญญาตรี (ร้อยละ 26.8) ส่วนระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 4.1)

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ (n = 365)

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบคำถาม	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
อาชีพ		
เกษตรกร	157	43.0
รับจ้างทั่วไป	102	27.9
ค้าขาย	74	20.3
รับราชการ	32	8.8
รวม	365	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 43) รองลงมา มีอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 27.9) อาชีพค้าขาย (ร้อยละ 20.3) ส่วนอาชีพรับราชการ (ร้อยละ 8.8)

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ (n = 365)

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบคำถาม	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
รายได้		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	68	18.6
5,001 - 10,000 บาท	142	38.9
10,001 - 15,000 บาท	115	31.5
15,001 บาทขึ้นไป	40	11.0
รวม	365	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้ 5,001 - 10,000 บาท (ร้อยละ 38.9) รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท (ร้อยละ 31.5) รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 18.6) ส่วนรายได้ต่อเดือน 15,001 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 11)

1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอกะปง จังหวัดปัตตานี มีรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 6 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอกะปง จังหวัดปัตตานี โดยภาพรวม (n = 365)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล ทรายขาว อำเภอกะปง จังหวัดปัตตานี	ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ของประชาชน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านกระบวนการวิเคราะห์และวางแผน	3.24	0.82	ปานกลาง
2. ด้านการรับรู้ข่าวสารข้อมูล	3.85	0.76	มาก
3. ด้านความโปร่งใสและธรรมาภิบาล	3.12	0.89	ปานกลาง
4. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน	3.48	0.74	ปานกลาง
5. ด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล	2.89	0.91	ปานกลาง
รวม	3.32	0.82	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอกะปง จังหวัดปัตตานี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านการรับรู้ข่าวสารข้อมูล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.85$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ($\bar{X} = 3.48$) ด้านกระบวนการวิเคราะห์และวางแผน ($\bar{X} = 3.24$) และด้านความโปร่งใสและธรรมาภิบาล ($\bar{X} = 3.12$) ส่วนด้านกระบวนการติดตามและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในภาพรวม ($\bar{X} = 2.89$) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอกะปง จังหวัดปัตตานี ด้านกระบวนการวิเคราะห์และวางแผน (n = 365)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ด้านกระบวนการวิเคราะห์และวางแผน	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน มากน้อยเพียงใด	3.35	0.78	ปานกลาง
2. ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับใด	3.12	0.85	ปานกลาง
3. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะโครงการ/กิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน มากน้อยเพียงใด	3.20	0.81	ปานกลาง
4. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในชุมชน อยู่ในระดับใด	3.28	0.84	ปานกลาง
รวม	3.24	0.82	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ด้านกระบวนการวิเคราะห์และวางแผน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน ($\bar{X} = 3.35$) รองลงมา ได้แก่ ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในชุมชน ($\bar{X} = 3.28$) และ ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะโครงการ/กิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.20$) ส่วน ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.12$) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอกอโศก จังหวัดปัตตานี ด้านการรับรู้ข่าวสารข้อมูล (n = 365)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ด้านการรับรู้ข่าวสารข้อมูล	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับโครงการพัฒนาชุมชนจาก อบต. มากน้อยเพียงใด	3.75	0.72	มาก
2. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางเสียงตามสายของหมู่บ้าน อยู่ในระดับใด	4.12	0.65	มาก
3. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Facebook, Line, etc.) มากน้อยเพียงใด	3.98	0.79	มาก
4. ท่านได้รับการชี้แจงที่เกี่ยวกับการใช้งบประมาณในโครงการต่าง ๆ จากช่องทางออนไลน์ อยู่ในระดับใด	3.55	0.88	มาก
รวม	3.85	0.76	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ด้านการรับรู้ข่าวสารข้อมูล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางเสียงตามสายของหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.12$) รองลงมา ได้แก่ ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Facebook, Line, etc.) ($\bar{X} = 3.98$) และ ท่านได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับโครงการพัฒนาชุมชนจาก อบต. ($\bar{X} = 3.75$) ส่วน ท่านได้รับการชี้แจงที่เกี่ยวกับการใช้งบประมาณในโครงการต่าง ๆ จากช่องทางออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.55$) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอกอโศก จังหวัดปัตตานี ด้านความโปร่งใสและธรรมาภิบาล (n = 365)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ด้านความโปร่งใสและธรรมาภิบาล	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินโครงการของ อบต. อยู่ในระดับ	2.85	0.92	ปานกลาง
2. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะหรือข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทำงานของ อบต. มากน้อยเพียงใด	3.05	0.86	ปานกลาง
3. ท่านเห็นว่าการบริหารงานของ อบต. มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ อยู่ในระดับใด	3.22	0.84	ปานกลาง
4. ท่านได้รับการตอบสนองจาก อบต. เมื่อมีข้อสงสัยหรือข้อร้องเรียน มากน้อยเพียงใด	3.36	0.94	ปานกลาง
รวม	3.12	0.89	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ด้านความโปร่งใสและธรรมาภิบาล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านได้รับการตอบสนองจาก อบต. เมื่อมีข้อสงสัยหรือข้อร้องเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.36$) รองลงมา ได้แก่ ท่านเห็นว่าการบริหารงานของ อบต. มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 3.22$) และ ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะหรือข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทำงานของ อบต. ($\bar{X} = 3.05$) ส่วน ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินโครงการของ อบต. มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.85$) ตามลำดับ

ตารางที่ 10 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน (n = 365)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน อยู่ในระดับใด	3.52	0.71	มาก
2. ท่านได้รับการส่งเสริมอาชีพหรือการพัฒนาทักษะจาก อบต. มากน้อยเพียงใด	3.40	0.75	ปานกลาง
3. ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอยู่ในระดับใด	3.58	0.68	มาก
4. ท่านได้รับประโยชน์จากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของชุมชน มากน้อยเพียงใด	3.42	0.82	ปานกลาง
รวม	3.48	0.74	ปานกลาง

จากตารางที่ 10 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.58$) รองลงมา ได้แก่ ท่านมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน ($\bar{X} = 3.52$) ท่านได้รับประโยชน์จากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของชุมชน ($\bar{X} = 3.42$) และที่ว่า ท่านได้รับการส่งเสริมอาชีพหรือการพัฒนาทักษะจาก อบต. มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.40$) ตามลำดับ

ตารางที่ 11 แสดงระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล (n = 365)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามความก้าวหน้าของโครงการพัฒนาชุมชน มากน้อยเพียงใด	2.72	0.95	ปานกลาง
2. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลสำเร็จของโครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จ อยู่ในระดับใด	2.80	0.91	ปานกลาง
3. ท่านได้รับทราบผลการประเมินโครงการต่าง ๆ ของ อบต. มากน้อยเพียงใด	3.15	0.87	ปานกลาง
4. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงโครงการในอนาคต อยู่ในระดับใด	3.09	0.91	ปานกลาง
รวม	2.89	0.91	ปานกลาง

จากตารางที่ 11 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านได้รับทราบผลการประเมินโครงการต่าง ๆ ของ อบต. มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.15$) รองลงมา ได้แก่ ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงโครงการในอนาคต ($\bar{X} = 3.09$) ที่ว่า ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลสำเร็จของโครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ($\bar{X} = 2.80$) และที่ว่า ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามความก้าวหน้าของโครงการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.72$) ตามลำดับ

2. ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

จากการเก็บรวบรวมข้อเสนอแนะเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ดำเนินการผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวม 25 ราย ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์การส่วนตำบล ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และตัวแทนภาคประชาชน ซึ่งข้อเสนอแนะจากทุกกลุ่มได้ถูกนำมาแยกประเด็นและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนอย่างเป็นระบบ โดยครอบคลุมการมีส่วนร่วมใน 5 ด้านหลัก ดังนี้

2.1 ด้านกระบวนการวิเคราะห์และวางแผน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารองค์การส่วนตำบล ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และตัวแทนภาคประชาชน พบว่า ควรมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนจากการมีส่วนร่วมเชิงรูปแบบไปสู่การขับเคลื่อนจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ควรขยายกรอบการพัฒนาจากโครงการเชิงกายภาพ ไปสู่การวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ให้บูรณาการมิติคุณธรรม จริยธรรม และวิถีวัฒนธรรม เข้ากับกรอบการพัฒนาการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืน ส่งเสริมศักยภาพการมีส่วนร่วมประชาคมของประชาชน นอกจากนี้ ควรสร้างบรรยากาศและช่องทางรับฟังความคิดเห็นที่ครอบคลุม ในการประชาคมหรือประชาพิจารณ์นั้น ได้เสนอให้ใช้ศาสนสถานเป็นเวทีพูดคุยย่อยเพื่อสร้างความคุ้นเคย และเสนอให้เพิ่มช่องทางเฉพาะสำหรับกลุ่มสตรีและคนรุ่นใหม่ เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มคนหลากหลายเข้ามามีบทบาทในการร่วมวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ด้านการรับรู้ข่าวสารข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ครอบครัวยกระดับระบบการประชาสัมพันธ์เชิงรุกผ่านการบูรณาการช่องทางสื่อสารที่หลากหลายและเนื้อหาที่เข้าใจง่าย มีความเห็นว่าควรปรับลดภาษาทางการและศัพท์วิชาการลง ให้มีความกระชับ ดึงดูด และตรงประเด็น เสนอให้ใช้ช่องทางออนไลน์ผ่านกลุ่มไลน์ชุมชน เน้นย้ำการประสานพลังเครือข่ายผู้นำทางศาสนาในพื้นที่พหุวัฒนธรรมเพื่อช่วยสื่อสารข้อมูลเข้าถึงใจประชาชน ผสมผสานช่องทางสื่อสารให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งการใช้เสียงตามสายสำหรับผู้สูงอายุ การจัดทำป้ายสรุปข้อมูลโครงการแบบเข้าใจง่าย ณ ศาลาอเนกประสงค์ประจำหมู่บ้านเพื่อลดการตกหล่นของข้อมูล ตลอดจนการพัฒนาสื่อดิจิทัลอย่างเพจเฟซบุ๊กและติ๊กต็อก (TikTok) ผ่านคลิปวิดีโอสั้นเพื่อดึงดูดคนรุ่นใหม่ให้เข้ามามีส่วนร่วม

2.3 ด้านความโปร่งใสและธรรมาภิบาล

พบว่า ควรขับเคลื่อนการบริหารงานผ่านการเปิดเผยข้อมูลเชิงรุก การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และการยกระดับศักยภาพของประชาชน โดย อบต. ให้ประชาชนและผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจรับและติดตามการทำงานของผู้รับเหมา ซึ่งช่วยป้องกันความไม่โปร่งใส และสร้างความมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานของโครงการ อบต. ต้องจัดหลักสูตรอบรมความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระเบียบพัสดุแก่ตัวแทนประชาชน เพื่อให้เข้าใจข้อกำหนดและสามารถตรวจสอบได้อย่างถูกต้องตามมาตรฐาน นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์สำคัญของธรรมาภิบาลคือการเปิดเผยข้อมูลรายละเอียดโครงการและงบประมาณประจำปีอย่างซื่อสัตย์และเข้าถึงง่าย โดยเสนอให้สรุปรายงานการใช้จ่ายงบประมาณเป็นข้อมูลสั้น ๆ ที่เข้าใจง่ายนำมาสื่อสารในที่ประชุมหมู่บ้าน แทนเอกสารรายงานฉบับยาวที่ซับซ้อน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความสบายใจ และกระตุ้นความสามัคคีในการร่วมกันปกป้องผลประโยชน์ส่วนรวมของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2.4 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ครอบครัวยกระดับเศรษฐกิจฐานรากผ่านการบูรณาการต้นทุนทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และพลังของคนในชุมชน ชุมชนต้องเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนด้วยตนเองอย่างยั่งยืนโดยไม่พึ่งพางบประมาณภาครัฐเพียงอย่างเดียว และอบต.ส่งเสริมสนับสนุนการฝึกอบรมพัฒนาทักษะ เสริมสร้างเครือข่าย และผลักดันการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและผลไม้ที่มีชื่อเสียงเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม พัฒนาบรรจุภัณฑ์ พร้อมทั้งขยายช่องทางการตลาดภายนอก เพื่อเชื่อมโยงสินค้าแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้ เน้นย้ำถึงการใช้มิติสังคมพหุวัฒนธรรมและคนรุ่นใหม่เป็นพลังขับเคลื่อน โดยเสนอให้รวมกลุ่มอาชีพที่เชื่อมโยงวิถีชีวิตชาวไทยพุทธและมุสลิมเข้าด้วยกันเพื่อเสริมสร้างความสามัคคี ควบคู่กับการจัดอบรมเยาวชนในด้านทักษะมีคฤศเทศก์ท้องถิ่นและการใช้สื่อโซเชียลมีเดียประชาสัมพันธ์ของดีในชุมชน เพื่อให้คนรุ่นใหม่สร้างรายได้และร่วมพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 ด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ครอบครัวยกระดับจากการประเมินผลเชิงระเบียบเอกสารไปสู่การประเมินผลเชิงรุกที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางและมีความต่อเนื่อง ควรปรับเปลี่ยนจากการตรวจรับผ่านเอกสารในห้องประชุม ไปสู่การสุ่มตรวจสภาพพื้นที่จริงร่วมกับผู้นำชุมชนและชาวบ้าน พร้อมจัดเวทีสาธารณะถอดบทเรียนทันทีหลังเสร็จสิ้นโครงการ เพื่อสะท้อนความรู้สึกและผลกระทบจริงในพื้นที่ มีการจัดตั้งคณะทำงานประจำหมู่บ้านโดยมีสัดส่วนของตัวแทนประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เพื่อประเมินความคุ้มค่าและรายงานข้อมูลตรงถึง อบต. ได้ทันที นอกจากนี้ เน้นย้ำถึงการติดตามผลระยะยาวและขับเคลื่อนสู่ดิจิทัล โดยเสนอให้พัฒนาระบบแจ้งซ่อมบำรุงและระบบประเมินความพึงพอใจ/ร้องทุกข์ออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนช่วยสอดส่องดูแลทรัพยากรส่วนรวมและส่งข้อมูลเชิงลึกแบบปัจจุบันทันด่วน ซึ่งจะช่วยให้ อบต. นำข้อร้องเรียนไปแก้ไขปัญหาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้อย่างทันท่วงที

อภิปรายผล

1. ศึกษากระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอกะปง จังหวัดปัตตานี พบว่า ประชากรผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54) และเป็นเพศชาย (ร้อยละ 46)

จำแนกตามอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ มีอายุ 41 - 60 ปี (ร้อยละ 40) รอง 21 - 40 ปี (ร้อยละ 37) 61 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 17) ส่วนต่ำกว่า 20 ปี ราย (ร้อยละ 6)

จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา (ร้อยละ 38.9) รองลงมา ประถมศึกษา (ร้อยละ 30.1) อนุปริญญา/ปริญญาตรี จำนวน 98 ราย (ร้อยละ 26.8) และสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 4.1)

จำแนกตามอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 43) รองลงมา รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 27.9) ค้าขาย (ร้อยละ 20.3) รับราชการ (ร้อยละ 8.8)

จำแนกตามรายได้ ส่วนใหญ่มีรายได้ 5,001 - 10,000 บาท (ร้อยละ 38.9) รองลงมา 10,001 - 15,000 บาท (ร้อยละ 31.5) ต่ำกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 18.6) 15,001 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 11)

2. ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอกะปง จังหวัดปัตตานี โดยสามารถอภิปรายจำแนกตามรายด้านและบริบทพื้นที่ได้ดังนี้

2.1 ด้านการรับรู้ข่าวสารข้อมูล ผลการวิจัยชี้ว่าประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ดีผ่านช่องทางที่หลากหลาย ทั้งสื่อดั้งเดิมอย่างเสียงตามสาย และสื่อดิจิทัลสมัยใหม่ (Facebook, Line) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ครอบคลุมถือเป็น “บันไดขั้นแรก” ของการสร้างการมีส่วนร่วม ตามแนวคิดของ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ ที่ระบุว่าการเปิดเผยข้อมูลอย่างรวดเร็วจะช่วยลดช่องว่างการใช้อำนาจและสร้างความไว้วางใจ นอกจากนี้ ในมิติเชิงพุทธบูรณาการยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมวชิรบัณฑิต ที่ว่าการรับรู้ข้อมูลอย่างทั่วถึงช่วยสร้างธัมมัญญตา (ความรู้จักเหตุ) และ อตถัญญตา (ความรู้จักผล) ส่งผลให้เกิด ฉันทะ หรือความเต็มใจในการเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนร่วมกัน (พระธรรมวชิรบัณฑิต (สมจินต์ สมมาปัญญา), 2566)

2.2 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ผลการวิจัยชี้ว่าความกระตือรือร้นของประชาชนในด้านนี้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับโครงสร้างประชากร ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 43.0) และมีรายได้อยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภมาส ประสิทธิ์เขตกิจ (2563) ที่พบว่าประชาชนจะมีระดับการมีส่วนร่วมสูงในกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่opakท้องและการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจโดยตรง การที่ อบต.ทรายขาว มีทุนทางธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพหุวัฒนธรรม จึงเป็นปัจจัยดึงดูดให้ประชาชนเข้าร่วมกลุ่มอาชีพและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างแพร่หลาย (พระธรรมวชิรบัณฑิต (สมจินต์ สมมาปัญญา), 2566ก)

2.3 ด้านกระบวนการวิเคราะห์และวางแผน ผลการวิจัยชี้ว่า แม้ประชาชนจะเข้าร่วมเสนอแนะปัญหาและความต้องการในเวทีประชาคม แต่การตัดสินใจเชิงนโยบายและจัดสรรงบประมาณยังคงถูกกำกับโดยโครงสร้างและข้อระเบียบราชการส่วนกลางเป็นหลัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัช วิริยะสินันท์ ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนของท้องถิ่นมักอยู่ในระดับปานกลางเนื่องจากเปิดโอกาสเพียงการเสนอความต้องการ แต่ขาดอำนาจร่วมตัดสินใจในขั้นสุดท้าย ซึ่งตรงกับทฤษฎีของ สัญญา เคนาภูมิ ว่าหากเวทีประชาคมไม่มีผลต่อการจัดสรรงบประมาณจริง การมีส่วนร่วมจะตกอยู่ในภาวะ “การมีส่วนร่วมเชิงสัญลักษณ์” ตามทฤษฎีขั้นบันไดการมีส่วนร่วมของ (Arnstein, S. R., 1969)

2.4 ด้านความโปร่งใสและธรรมาภิบาล ผลการวิจัยพบว่า รายการเกี่ยวกับการชี้แจงงบประมาณและการเปิดเผยข้อมูลรายละเอียดโครงการผ่านระบบออนไลน์ยังมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุพรรณิ ฉายะบุตร ในเรื่องความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ของ (สุพรรณิ ฉายะบุตร, 2562) และงานวิจัยของ สุภมาส ประสิทธิ์เขตกิจ ที่เสนอแนะว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปรับเปลี่ยนเอกสารงบประมาณเชิงเทคนิค

และภาษาทางการที่ซับซ้อน ให้กลายเป็นข้อมูลสรุปที่เข้าใจง่าย เพื่อให้ภาคประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบได้อย่างแท้จริง (สุภมาส ประสิทธิ์เขตกิจ, 2563)

2.5 ด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล ผลการวิจัยด้านนี้ได้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดสะท้อนถึงจุดอ่อนสำคัญในวงจรการพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัช วิริยะสิรินันท์ ที่ระบุว่า ประชาชนมักมีส่วนร่วมในขั้นตอนการติดตามและประเมินผลน้อยที่สุด เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจเชิงเทคนิค (เช่น แบบแปลนวิศวกรรม หรือระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง) และมองว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐโดยตรง หากไม่แก้ปัญหานี้ ประชาชนจะยังคงเป็นเพียง ผู้ร่วมรับรู้ หรือ ผู้ปฏิบัติตาม แต่ไม่อาจยกระดับขึ้นเป็น หุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) (วิรัช วิริยะสิรินันท์, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

โมเดล TSAIK คือนวัตกรรมกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 5 มิติหลัก ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดล TSAIK องค์ความรู้ใหม่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ยั่งยืน (Google, 2026)

T = Together Planning (การร่วมวางแผนพัฒนาเชิงคุณภาพ)

การยกระดับการมีส่วนร่วมจาก รูปแบบตามระเบียบราชการ สู่ การร่วมคิดร่วมทำเชิงลึก ใช้ศาสนสถานเป็นฐานในการจัดเวทีประชาคมเพื่อสร้างความไว้วางใจ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้กลุ่มสตรีและคนรุ่นใหม่ร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนากับผู้นำอาวุโส เพื่อให้แผนพัฒนาสะท้อนความต้องการที่เท่าเทียมและตอบโจทย์ปัญหาพหุวัฒนธรรมในพื้นที่อย่างแท้จริง

S = Strategic Communication (การสื่อสารเชิงกลยุทธ์แบบสามประสาน)

การสร้างระบบสื่อสารที่มีชีวิตเพื่อสร้างความตระหนักรู้และความรู้สึกเป็นเจ้าของสาธารณสมบัติร่วมกัน ผสานเทคโนโลยีดิจิทัล (Facebook, Line, TikTok) เข้ากับสื่อดั้งเดิม (เสียงตามสาย) โดยมีเครือข่ายผู้นำศาสนา (พระสงฆ์/โต๊ะอิหม่าม) และผู้นำท้องถิ่นช่วยขับเคลื่อน พร้อมทั้งย่อยภาษาทางราชการให้เข้าใจง่ายและสื่อสารเชิงรุกในทุกระยะของโครงการ

A = Accountability (ธรรมาภิบาลโปร่งใสด้วยกลไกทางตรง)

การสร้างความชอบธรรมในการบริหารงานภาครัฐผ่านการตรวจสอบภาคประชาชน (Citizen Scrutiny) ให้ตัวแทนชาวบ้านและเยาวชนร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุและติดตามโครงการ มีการจัดอบรมทักษะการ

ตรวจงานและแบบแปลนวิศวกรรมพื้นฐานเพื่อลดข้อจำกัดทางเทคนิค รวมถึงปรับปรุงแบบการรายงานงบประมาณ เป็นสรุปสาระสำคัญที่เข้าใจง่ายในที่ประชุมหมู่บ้าน

I = Integrated Identity (เศรษฐกิจอัตลักษณ์พหุวัฒนธรรม)

การบูรณาการทุนทางธรรมชาติ และทุนทางวัฒนธรรม ของตำบลทรายขาวเพื่อสร้างความมั่นคงที่พึ่งพาตนเองได้ ใช้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พุทธ - อิสลามและวิถีวิถีโฮมสเตย์เป็นเครื่องมือสร้างความสามัคคี นำรายได้กลับมาทำนุบำรุงศาสนสถาน ยกระดับมัคคุเทศก์และสินค้าท้องถิ่น ควบคู่กับการทำการตลาดออนไลน์เพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างทั่วถึง

K = Key Evaluation (การประเมินผลเน้นคุณค่าทางสังคม)

ตั้งคณะทำงานระดับหมู่บ้านร่วมตรวจสอบความก้าวหน้า ทำการทบทวนหลังปฏิบัติงาน (AAR: After Action Review) เพื่อพัฒนาแผนงาน และใช้นวัตกรรมแจ้งซ่อมออนไลน์ (E - Service) เพื่อการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติอย่างต่อเนื่อง เปลี่ยนการประเมินผลให้เป็นเครื่องมือกระชับความสัมพันธ์และความเชื่อมั่นระหว่าง อบต. กับ ชุมชน

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีจุดแข็งคือด้านการรับรู้ข่าวสารข้อมูล (ระดับมาก) แต่ควรได้รับการพัฒนาเร่งด่วนในด้านกระบวนการติดตามและประเมินผลซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จากผลการวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ข้อเสนอแนะต่อองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว ควรกำหนดการส่งข้อมูลโครงการล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วัน ประยุกต์ใช้ศาสนสถานจัดเวทีประชาคมย่อย พัฒนาระบบสื่อสารเชิงรุกที่ผสมผสานสื่อดิจิทัลกับสื่อดั้งเดิมโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ยกระดับการส่งเสริมเศรษฐกิจผ่านการแปรรูปสินค้าเกษตรและบรรจุภัณฑ์เพื่อเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพหุวัฒนธรรม พร้อมนำระบบ E - Service มาใช้ในการแจ้งซ่อมและร้องทุกข์ ควบคู่กับกลไกคณะทำงานหมู่บ้านร่วมตรวจสอบพื้นที่จริงและการจัดเวทีถอดบทเรียน (AAR) 2) ข้อเสนอแนะต่อชุมชนและสังคม ควรส่งเสริมสตรี เยาวชน และคนรุ่นใหม่ให้เป็นแกนนำการเปลี่ยนแปลงในการร่วมคิด วางแผน และตัดสินใจ ผสานความร่วมมือระหว่างชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม ผ่านกลุ่มอาชีพและการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้และความสามัคคี พร้อมปรับบทบาทประชาชนจากผู้รับรู้สู่การเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาในการติดตาม ตรวจสอบ และดูแลสาธารณสมบัติ 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรกำหนดนโยบายเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (Open Data) ผ่านระบบดิจิทัล ผลักดันนโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียนฐานราก และปฏิรูปกลไกการติดตามประเมินผลจากรูปแบบเอกสารราชการสู่แพลตฟอร์มดิจิทัลที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง และ 4) ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเชิงเปรียบเทียบปัจจัยความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในบริบทพหุวัฒนธรรมของ อบต. อื่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อทดลองใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพิ่มความโปร่งใส ตลอดจนการศึกษากการบูรณาการหลักธรรมทางศาสนาเพื่อยกระดับความสามัคคีและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2564). แนวคิดการพัฒนาชุมชนและการมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสฬการพิมพ์.
บวรศักดิ์ ทวีพัฒน์. (2563). กฎหมายรัฐธรรมนูญ นิติธรรม และสิทธิชุมชน. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
พระธรรมวชิรบัณฑิต (สมจินต์ สมมาปัญญา). (2566). พุทธวิถีการพัฒนาสังคมและชุมชนยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระธรรมวชิรบัณฑิต (สมจินต์ สมมาปญโญ). (2566ก). พระพุทธศาสนากับการพัฒนาพุทธบริษัท. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิรัช วิทยะสิรินันท์. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น. วารสารพุทธจักร, 74(3), 88-89.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2563). อนาคตภาพการปกครองท้องถิ่นไทยจากฐานราก. มหาสารคาม: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุพรรณิ ฉายะบุตร. (2562). หลักการบริหารจัดการรัฐกิจเพื่อชุมชนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภมาส ประสิทธิ์เขตกิจ. (2563). รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 7(2), 120-125.
- องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว. (2565). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี. ปัตตานี: งานนโยบายและแผน สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว.
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216-224.
- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1977). *Rural development participation: Concepts and measures for project design, implementation and evaluation*. Ithaca, NY: Cornell University.
- Google. (2026). Gemini (Gemini 3.6 Flash version) [Large language model]. Retrieved August 5, 2026, from <https://gemini.google.com>